

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Пригодій Алла

Доля Артем

**НЕОБХІДНІСТЬ ТА МОЖЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ФОРМАЛЬНОЇ ТА
НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Реалізація державної освітньої політики зумовлює необхідність пошуку нових потенціалів, ресурсів і внутрішніх резервів для подальшого розвитку освітньої сфери. Така потреба насамперед обумовлена завданням забезпечення нової якості освіти, що відповідатиме потребам особистості в умовах її динамічного розвитку та буде спрямована на формування громадян, здатних здійснювати позитивні трансформації соціально-економічного становища суспільства.

Очевидним є те, що якість освіти залежатиме від спроможності освітньої системи надавати здобувачам широкий спектр освітніх послуг, які охоплюють як формальну складову освіти (що здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей і професій), так і неформальну складову (що організовану з метою здобуття нових знань, умінь та компетентності, що не передбачає здобуття визнаних державою кваліфікацій за рівнями освіти та отримання документа про освіту, встановленого законодавством) [1].

На сьогодні можна стверджувати, що межі між формальною та неформальною освітою дедалі активніше стираються як у межах основної вищої освіти, так і в контексті додаткових освітніх практик. При цьому традиційні рамки формальної освіти у ЗВО часто виявляються недостатніми для забезпечення підготовки майбутніх педагогів, здатних відповідати викликам сучасного суспільства та ринку праці.

Професійна підготовка здобувачів вищої освіти може ефективно розвиватися за рахунок інтеграції потенціалу неформальної освіти. Така освіта сьогодні реалізується не лише в межах закладу вищої освіти, а й через участь студентів у проєктній діяльності, тренінгах, майстер-класах, професійних конкурсах, волонтерських ініціативах, навчанні на онлайн-платформах, у роботі громадських і молодіжних організацій, що мають освітній або просвітницький характер.

У цьому контексті неформальна освіта вже не є лише допоміжним елементом формальної системи, а виступає самостійним джерелом здобуття знань, умінь і соціального досвіду, який сприяє формуванню ключових професійних компетентностей, зокрема у сфері педагогічної діяльності, комунікації, управління, цифрової грамотності та особистісного розвитку.

Інтеграція формальної та неформальної освіти у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання створює умови для модернізації освітнього процесу: переосмислення цілей, змісту, методів і результатів навчання. Це, у свою чергу, забезпечує перехід від переважно стандартизованого змісту освіти до більш гнучкого, практико-орієнтованого, що відповідає як індивідуальним освітнім траєкторіям студентів, так і актуальним соціальним запитам.

Разом з тим, неформальну освіту в межах ЗВО не слід розглядати лише як неструктуровану чи добровільну. Вона має набувати формальних ознак: інтегруватися в освітні програми, фіксуватися через сертифікацію результатів, визнаватися як частина академічної успішності здобувача вищої освіти.

Отже, можна стверджувати, що провідним принципом розвитку системи освіти стає інтеграція формальної та неформальної освіти. Реалізація цього принципу дає змогу забезпечити інтегративне бачення людини як цілісної особистості, досягти збалансованості різноспрямованих

впливів на її формування, оптимізувати використання освітніх ресурсів, зберегти цілісність освітньої системи та досягти синергетичного ефекту.

Ключовим результатом організації сучасної професійної освіти у ЗВО має стати створення умов для побудови здобувачем вищої освіти власної індивідуальної освітньої траєкторії в межах єдиного освітнього простору, у якому він навчається, самореалізується та розвивається [2].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що інтеграція формальної та неформальної освіти є ключовим чинником модернізації освітнього процесу у закладах вищої освіти. Такий підхід сприяє формуванню індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти в умовах інтегрованого освітнього простору, що є важливим кроком до реалізації концепції освіти впродовж життя та підготовки конкурентоспроможного фахівця нового покоління.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 02.05.2025).
2. Шевчук Г. Й. Індивідуальна освітня траєкторія студента: суть і ключові аспекти організації. *Педагогічні науки*. 2021. Вип. 19. С. 56–61.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПРИГОДІЙ Алла Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

ДОЛЯ Артем Миколайович – здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ННІ професійної освіти та технологій Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.